

Nedělní úvaha (kázání)
na text Kristova podobenství
v Lysé nad Labem, 2. adventní neděle, 10.12.2023

**Podobenství o moudrých a pošetilých pannách, William Blake (1822),
Tate Gallery. Zdroj Wiki**

Tu řekly ty pošetilé rozumným: ‚Dejte nám trochu oleje, naše lampy dohasínají!‘ Ale rozumné odpověděly: ‚Nemůžeme, nedostávalo by se nám ani vám. Jděte raději ke kupcům a kupte si!‘ Ale zatímco šly kupovat, přišel ženich, a které byly připraveny, vešly s ním na svatbu; a dveře byly zavřeny. Potom přišly i ty ostatní družičky a prosily: ‚Pane, pane, otevři nám!‘ Ale on odpověděl: ‚Amen, pravím vám, neznám vás.‘ Bďte tedy, protože neznáte den ani hodinu.

(Bible, Matoušovo evangelium, 25 kapitola)

Podobenství o deseti družičkách

Tehdy bude království nebeské, jako když deset družiček vzalo lampy a vyšlo naproti ženichovi. Pět z nich bylo pošetilých a pět rozumných. Pošetilé vzaly lampy, ale nevzaly si s sebou olej. Rozumné si vzaly s lampami i olej v nádobkách. Když ženich nepřicházel, na všechny přišla ospalost a usnuly. Uprostřed noci se rozlehl křik: ‚Ženich je tu, jděte mu naproti!‘ Všechny družičky procitly a dávaly do pořádku své lampy.

Možno doplnit četbou epísto, které čekání na Krista hojně tematizují (např. 1Te 4,13-18 a 5, 1-6). Píseň 606 z NEZ pak toto kázání vhodně doplňuje.

První generace křesťanů věřily, že se druhého Kristova příchodu osobně dočkají. Apoštol Pavel píše sboru do Tesaloniky: „*My živí, kteří se dočkáme příchodu Páně, zesnulé nepředejdeme.*“ Avšak čekání se protahovalo a netrpělivost křesťanů vyhlížejících brzký příchod nového věku, rostla. Mnozí si kladli otázku, co se stalo? Měl přijít a nepřichází. Svět, tak jak jej známe, svět ovládaný lidskými ideologiemi, sobectvím, egoismem a násilím, ten svět měl skončit, a vlády se měl chopit Bůh v Kristu.

Možná vás napadá, že si dnes už křesťané tak úplně nepřejí konec světa. Všechny ty apokalyptické vize, děsy, které to mají provázet. Vždyť máme děti, vnoučata, nechceme pro ně žádné hrůzy, byť by měly být následovány vítězstvím Božského dobra. Možná právě pro ty naše pochybnosti představuje Ježíš Boží vládu překvapivě často jako svatbu. A namísto pekelných vizí Janova zjevení mluví Ježíš o hostině, hodovní síni, otevřených dveřích a laskavém hostiteli, který zve a často i marně vyhlíží své hosty. Konec světa v Ježíšově podání je tak trochu nenápadný, může se snadno minout, prošvihnout, zaspát. Mnohem horší je pak probuzení do světa bez konce, do temnoty bez světla.

Šťastný konec (světa) jako hostina v síni plné světla. Stačí jen vyrazit správným směrem, tj. na hostinu za ženichem. Není úplně jasné kam. Však také družičky zůstanou někde na půli cesty. Nezdá se, že by stály u hodovní síně a jen čekaly, až se dveře otevřou. Jsou tak trochu ztraceny ve světě, dost možná ani neví, kterým směrem se hodovní síň nachází. V podobenství jakoby nebylo důležité, zda se čeká na správné cestě. Jakoby si ženich našel své družičky kdekoli, zřejmě tedy podle jejich světla. Nezbyvá tedy než svítit a čekat. Překvapivě nepřicházejí žádné hrůzy a démoni noci, ale docela obyčejná únava.

Ježíš ví, jak těžké může být čekání (natož čekání na svatbu). Myslet na Boha, když kolem nás na něj nikdo nemyslí? Jakoby ani Boha nebylo, tak žijí lidé. Sami jsou si vládci, sami jsou si zákonem. A Kristus-ženich nepřichází. Svatba je v nedohlednu. Už krátce po Kristově nanebevstoupení zřejmě mnozí z těch, co byli pro Krista zapálení a hořeli touhou po jeho brzkém návratu, záhy vyhasli a nakonec opustili křesťanské sbory a vrátili ke svým starým zvykům a starým bohům. I

dnes se pokřtění a konfirmovaní vracejí do zaběhaných kolejí, jako by Boha nebylo. Nebo vyrážejí na jiné svatby, k jiným populárním bohům. Ale čekat na ženicha, který je v nedohlednu, pro nějž jsme kdysi hořeli, ale nyní už jen chladneme?

Pojďme si to podobenství rozklíčovat. Svatba je jistě průměrem nového Božího království. Očekávaným ženichem je nejspíš přicházející Kristus a houf družiček je snad jeho církev. Jsou tu ale dvě skupiny družiček. Pět pošetilých a pět rozumných. V čem spočívá rozumnost jedněch a pošetilost druhých příběh prozrazuje hned na začátku. Všech deset má lampy, ale jen pět z nich si vzalo do zásoby olej. Všech deset vyšlo naproti ženichovi, ale jen pět z nich nechtělo o to setkání za nic na světě přijít, vše tomu podřídilo, řídilo se nejen emocemi, ale i rozumem, pečlivě se připravilo, svůj plamen opatrovalo a nenechalo si jej vzít či vyhasnout.

Při čtení jste si jistě všimli, že to nekonečné čekání na příchod ženicha nakonec zmohlo všechny. „*Když ženich nepřicházel, na všechny přišla ospalost a usnuly.*“ To je povzbudivé překvapení. Nejsou tu jedni, kteří neúnavně, bez zakolísání, s pevnou vírou spějí ke slavnému cíli, a druzí, jejichž pochybnosti a otažitost jsou výmluvnou předvěstí špatného konce. Podobenství jasně ukazuje, že ve chvílích, kdy se zdá, že Bůh je od našeho světa příliš daleko, býváme na tom všichni stejně. Na všech koná své dílo únava. Všichni jí nezadržitelně propadáme. Na počátku víry, když přijmeme Boží existenci, nebo když vroucně opětuje Boží narození do našeho světa, býváme plní emocí, zájmu, radosti, jako na začátku každého silného vztahu. Pak ale přijde únava, zájmu ubývá, vroucnost ochladne; Bůh a okolní svět nám tak nějak nejdou dohromady. Svatba je v nedohlednu. Cesta víry, jakési čekání v lásce, bývá delší, než sebelépe připravený člověk předpokládá. Přicházejí chvíle hluboké temnoty, kdy každého přemáhá ochablost a apatie. Přicházejí okamžiky, kdy světýlko naší víry skomírá, náš vztah k Bohu dohasíná, a my nutně potřebujeme doplnit olej. Ale co je ten olej a kde ho vzít? Lze si jej vypůjčit od někoho jiného?

Těch pět pošetilých děvčat z našeho podobenství to zkusilo. Poptaly olej těch druhých pěti. Avšak odpověď družiček, které evangelium nazývá

„rozumnými“, je musela nepříjemně zaskočit: „*Nemůžeme, nedostávalo by se nám ani vám.*“ Prostě to nejde a tečka. Je to bezohlednost? Zní to tak studeně a odtažitě: "Co je nám po vás, my olej máme a vy si jděte koupit!"

Nemyslím si, že by jednání poloviny družiček bylo bezohledné. Podobenství tady hovoří o závažných věcech, které nejsou k zapůjčení. Je mnoho věcí, které si mezi sebou můžeme půjčovat a mnoho věcí, které si můžeme dát. Ale jsou i věci, které půjčit nelze. Je možné někoho potěšit, ale nelze mu půjčit svou radost, aby se poveselil, když je mu smutno. Lze někomu poradit, co má dělat, ale nelze mu půjčit svou rozhodnost či rozhodnout za něj. Je možné někoho povzbudit, ale nelze mu půjčit svou víru. Lze někoho milovat, ale nelze mu půjčit svou lásku, aby prožil totéž, co já sám. Podobenství nás vybízí, abychom tuto nezastupitelnost vzali vážně. Abychom se zbytečně netrápili tam, kde stejně nic nezmůžeme. Abychom nevydali veškerou energii zbytečně. Abychom se duševně a psychicky nevyčerпали pro druhé, protože zhasneme-li také, už nebude nikoho, kdo by svítil.

Jsme v období očekávání ale i v období příchodu. Temnotou již také zní, že *ženich je tu!* Je třeba dolít olej do lampy. Netřeba běhat nikam daleko. On nám totiž oleje dolévá náš ženich sám. V každém vztahu, je třeba dolévat olej druhému, dělat mu radost, těšit ho. Bůh tohle ví, o vztah s námi stojí a pečuje o něj. Dokonce si vyhradil jeden den v týdnu jen pro nás, abychom byli spolu. Naslouchá nám, když se modlíme, mluví s námi skrze kázané i čtené Boží slovo, bere nás na večeři. Zve nás na koncerty a do galerií. Novou energii tak může naší víře dodat třeba křesťansky motivovaná hudba nebo umění. Bůh k nám mluví rozličnými způsoby a dodává palivo našemu vztahu. Je třeba jen hořet. Svítit. Snad i pro druhé na cestu, ale především pro náš vztah s ženichem, protože díky našemu světlu nás najde, ať jsme kdekoli.

Hořet znamená svítit. Hoří-li naše lampy, jsme-li světlem, musíme být vidět. Snad i pro druhé, ale především pro Krista, který naše světlo hledá. Oproti jiným podobenstvím nesvítí 5 rozumných družiček pro družičky ostatní, ale svítí pro ženicha. Máme-li olej, máme-li víru či lásku k Bohu, musí nás Bůh vidět. Jistě, můžeme být důležití i pro ty, kteří klopýtají ve

tmě. Nemůžeme za ně hořet, nemůžeme dodat palivo jejich vztahu, ale můžeme jim svítit, motivovat je. Svítíme však také přicházejícímu Kristu. Nemusí to být hned světlo úžasné symfonie nebo překrásné malby, nejsme všichni Johany Sebastiány Bachy či Františky Bílky. Svítit zvládneme přesto svým způsobem každý. Kdo nesvítí, je družičkou, které došel olej. Družičkou beze světla. Křesťanem bez víry, člověkem, jehož láska k Bohu vyhasla.

Pro pět dívek se nedostatek oleje stal smutnou konečnou jejich života. Zatímco byly nakupovat, zatímco sháněly energii po všech kšeftech a putykách, přišel ženich a dveře se zavřely. Ty zavřené dveře nejsou trest (pro nevěřící či nemilující, nepřítomné apod.). Ty zavřené dveře jsou konstatováním zásadní skutečnosti každého vztahu. „*Neznám vás*“, říká ženich. Vztah je vztahem jen svým opětováním. Není to jednostranná záležitost. Ať už se při bušení na vrata oháněly pošetilé družičky sebelepšími argumenty, ať už dotčeně poukazovaly na nekonečné čekání a shánění oleje jen a právě kvůli ženichovi, ať už vyznávali svou touhu, zájem a lásku, pán za zavřenými dveřmi je neznal! A ženil se tedy logicky s těmi (v přítomnosti těch), které na něj čekaly a toužily, aby je našel. Těch pět pošetilých netrestal, protože trestat a zraňovat chceme paradoxně někoho, s kým vztah máme, a kdo nám ublížil. Jenže tyhle dveře jsou zavřené před cizími a neznámými (!).

Bývá někdy zdůrazňováno, že kdyby družičky bez oleje zůstaly s těmi svítícími na cestě, možná by se na svatbu dostaly také. Že neměly shánět olej po všech čertech. Zajímavé v tomto kontextu je, že pryč je jakoby odhánějí i ty rozumné. „*Jděte raději ke kupcům a kupte si!*“, říkají. Těžko pochopitelná reakce je snad obrazem touhy po spravedlnosti („oproti nám jste nic pro ženicha a své světlo neudělaly!“). Nebo odrazem žárlivosti. I ta k lásce patří. Možná by se to podobenství mělo jmenovat o pěti milujících družičkách a pěti družičkách bez lásky. Z odhánění těch pošetilých jakoby navíc vysvítalo, že s vyhaslými lampami nelze jít Pánovi v ústrety. Že to světlo je nějak důležité a účast pěti vyhaslých družiček na svatbě je spíše nepravděpodobná. „Bez lásky na svatbu nepatříte! Rychle to nějak napravte!“

Těch pět pošetilých, vyhaslých či vyhasínajících, družiček v každém případě odkvačí pryč. Jestli je těch pět žárlivě odehnilo (a ironicky (!!) poslalo ke kupcům), chyba těch pošetilých byla představa, že si palivo svého světla, svého vztahu k ženichovi, mohou koupit. Vděčným tématem výkladu tohoto podobenství pak bývá, že šly NAKUPOVAT. Nabízí se obraz materiálně založených lidí, společností zahánějících svůj strach z temnoty nákupy v zářivě osvětlených supermarketech, svou nezměrnou spotřebou, svou touhou po vlastnictví.

Je to lákavá pointa. Přesto si nemyslím, že v podobenství jde pouze o kontrast materiálního a duchovního. Podle mne hraje v tom podobenství hlavní roli světlo, resp. jeho původ, co jej vytváří, co to hoří, a jak efektně to může na lidi působit. Já si to dokonce představuji tak, že ty pošetilé opustily ty rozumné rády. Že se od samotného začátku o olej a své lampy nestaraly, neb na kopcích a ve světě kolem byly fascinovány skupinami, jejichž sešlost byla moderně nasvícena elektrickými reflektory či barevnými neony. Dle mého vyrazily ochotně a rády za světlem někam, kde to tzv. „žilo“, bylo to prozářené a barevné a oslňující. Právě nastíněný obraz RADOSTNÉHO odběhnutí odmítám ale vnímat jen materiálně. Ta místa plná oslnivého světla nemusí být jen stadiony, nákupní střediska či bohatá letoviska, může jít třeba o kanceláře humanitárních organizací, environmentálních spolků, náboženské či církevní organizace - většinou takové, které jsou v kurzu a světlem se tam nešetří a chtějí „být vidět“. Pět rozumných se se svými lampičkami nemohlo tomu světelnému smogu rovnat ani náhodou. Jenže těch pět „rozumných“ hořelo svou láskou k ženichovi. A tam všude kolem šlo nejspíš o žár lásky jiné, lásky, kterou miluje člověk člověka, svou ideologii a nakonec vlastně sám sebe. To ty pošetilé ovšem nezajímalo, nebyly schopné to rozklíčovat. A vyrazily si nakoupit.

Rozhlédnete-li se kolem sebe, všimnete si, kolik sobectví se maskuje tzv. duchovnem. Dokonce i duchovní potřeby se dají uspokojovat „nákupem“. Poznává se to většinou tak, že na prvním místě nestojí otázka, co mohu udělat pro svého milovaného (Pána), ale co chci, co potřebuji a vyžadují v první řadě já. A to se pak šikovně zaobalí za vůli Boží, za duchovní dobro. Demaskovat všechna tahle falešná lidská „dobra“ dokáže pak až (ne)setkání se stvořitelem. V tom podobenství si to představuji tak, že

ženich neomylně zamířil neomylně za těmi svými družičkami, jejichž lampičky poblikávali a oproti zářícímu městu v údolí byly mdlé a snadno přehlédnutelné. Jenže ženich si je našel ne podle intenzity jejich světla, ale podle toho, co v nich to světlo živilo. Kvůli čemu hořely. Neboť ony hořely kvůli němu a pro něj. A představuji si to také tak, že ty pošetilé si našly jiný, mnohem prozářenější, prostor, kde své lampy odhodily, protože jim přišly předpotopní a k smíchu. A tak, v záři elektrických reflektorů, s pocitem uspokojení nad tím, kterak jejich nové místo svítí do světa, žily ty pošetilé ve falešné jistotě, že TADY je ženich nemůže přehlédnout, ba že je najde a na svatbu pozve jako jedny z prvních! A pak přišlo „blik“, elektrina jako ryze lidský výdobytek zhasla, všude nastala tma. Jen ten uzavřený hodovní sál zářil do tmy, a na dveře marně bušilo nejen těch pět pošetilých.

Není v silách jednoho kázání rozklíčovat Kristovo podobenství o družičkách. Kontrast světla a tmy, téma očekávání i téma příchodu je v něm ale zastoupeno náramně a tedy snad posvítilo i do toho našeho adventu. A snad také položilo ty správné otázky. Svítíme? A čím hoří naše lampy, či naše srdce? Toužíme po ženichovi nebo chceme oslňovat?